

واکاوی نقش امنیت اجتماعی در سرمایه اجتماعی خانوارهای روستایی در مناطق مرزی شهرستان قصر شیرین

محمد اکبر پور^۱ * مهسا شهبازی^۲

۱- استادیار گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه رازی (نویسنده مسئول)

Email: m.akbarpour@razi.ac.ir, Tel: 09124361258

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، گروه جغرافیا، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه رازی

چکیده:

احساس امنیت اجتماعی به عنوان یک پدیده روان شناختی و اجتماعی، تحت تأثیر تجربه های مستقیم و غیرمستقیم افراد از شرایط متفاوت اجتماعی است که انسان ها برای دست یابی به زندگی سالم و تداوم روابط اجتماعی، نیازمند آن هستند و احساس امنیت پیش نیاز هرگونه توسعه اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی محسوب شده و با سطح پیشرفت جامعه در ارتباط است. آگاهی از وضعیت احساس امنیت ساکنان یک اجتماع نقش مؤثری در شناخت چالشها و راهکاری توسعه یک جامعه داشته و در جهت تقویت زیرساخت های آن عمل می کند. هدف از انجام این پژوهش بررسی نقش امنیت اجتماعی در سرمایه اجتماعی با اثر تعدیلی امنیت روانی شهروندان در روستاهای دهستان فتح آباد شهرستان قصر شیرین است. با توجه به استفاده از نتایج پژوهش در عمل این پژوهش کاربردی و از نوع توصیفی پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش حاضر سرپرستان خانوارهای روستایی که با استفاده از فرمول کوکران ۲۵۶ نفر با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ساده، از ۷۶۷ نفر سرپرست خانوارهای روستایی دهستان فتح آباد انتخاب شده است. ابزار پژوهش پرسشنامه استاندارد بوده که روایی آن از روش اعتبار محتوا و پایایی آن از طریق آلفای کرونباخ تایید شده است. در این پژوهش برای بررسی و آزمون فرضیه از رویکرد معادلات ساختاری و نرم افزار Amos استفاده گردیده است. نتایج پژوهش حاکی از آن است که در سطح اطمینان ۹۵٪ امنیت اجتماعی تأثیر مثبت و معنی داری بر سرمایه اجتماعی و امنیت روانی شهروندان دارد. از طرف دیگر با توجه به نقش امنیت روانی شهروندان در پژوهش حاضر، می توان گفت که امنیت روانی شهروندان نقش متغیر میانجی در تأثیر امنیت اجتماعی بر سرمایه اجتماعی دارد.

واژگان کلیدی: امنیت، امنیت اجتماعی، سرمایه اجتماعی، امنیت روانی شهروندان، دهستان فتح آباد

Analyzing the role of Social Security in the Social Capital of Rural households in the border Areas of Qasr Shirin City

Mohammad Akbarpour¹*, Shahbazi, Mahsa²

1- Depart of Geography Razi University

2- Department of Geography, Razi University, Kermanshah

* P.O.B. 09124361258, email: m.akbarpour@razi.ac.ir

Received: August 2023 Accepted: September 2023

Abstract

The Feeling of Social Security as a Psychological and Social Phenomenon is influenced by the direct and Indirect Experiences of People from different Social Conditions. Humans need it to Achieve a Healthy Life and Maintain Social Relations, and the Feeling of Security is Considered a Prerequisite for any Social, Economic, Cultural and Political Development and is Related to the level of Progress of the Society. Awareness of the security Situation of the inhabitants of a Community has an effective role in Recognizing the challenges and solutions for the development of a community and it works to strengthen its infrastructure. The purpose of this Research is to investigate the role of Social Security in Social Capital with the moderating effect of mental Security of Citizens in the Villages of Fathabad district, Qasrshirin County. The research Objective was applied and the Research type was Analytical Survey. The Statistical Population of the Present Research is the head of Rural Households, which is 256 People using Cochran's Formula, using Simple Random Sampling method, out of 767 head of Rural households in Fateh Abad district. The validity of questionnaire was proved using content validity method and their reliability using Cronbach's alpha. In this Article to test Hypothesis and Conceptual Model Structural Equation Approach and Amos Software were used. The Results show that Social Security has effect on Social Capital and Psychological Security of Citizens. Also the results show that Psychological Security of Citizens has the role of Mediator in effect of Social Security in Social Capital.

Keywords: security, social security, social capital, mental security of citizens, Fathabad district

مقدمه

رشد و توسعه جوامع انسانی بر حسب زمان و مکان و با توجه به به زیست و فعالیت در فضاهای روستایی، برنامه ریزی و توسعه روستایی معنی پیدا می کند و همواره در تفکرات روستایی نقش توسعه کالبدی مناطق روستایی در شکل گیری بستر مناسب برای توسعه شاخص های توسعه پایدار و مهیا کردن شرایط لازم برای تبدیل محیط های روستایی به مناطق امن برای فعالیت و سکونت امری انکارناپذیر به شمار می رود (عناستانی، جوان شیری، ۱۳۹۳: ۵). مقوله توسعه از امکانات اولیه مادی گرفته تا وضعیت آرامش روانی، پهنه وسیعی از زندگی فرد را در برمیگیرد. امنیت مولفه های اساسی در توسعه پایدار انسانی به شمار می رود که افزایش رضایت مندی و شکل گیری سرمایه اجتماعی را ممکن می کند. علاوه بر سنجش میزان واقعی امنیت، باید به ارزیابی و امکان دادن به شکل گیری مکان های امن و در عین حال مقوله امنیت از دید افراد توجه کرد (صالحی، ۱۳۹۰: ۱۲۳). از دیدگاه مرکز اسکان بشر ملل متحد، مسئله امنیت یکی از مهمترین مسائل تاثیرگذار بر آفرینش زندگی بهتر است و نقش بارزی بر کیفیت زندگی اجتماعات دارد (zeymeh, 2018). مقوله امنیت از دیرباز به عنوان حق بنیادین و پیش نیاز بقاء و ارتقای رفاه و سلامت جامعه مورد توجه بوده است، به طوری که رابطه مستقیمی با کیفیت زندگی بشر در هر عصری دارد و بر این مبنا، فقدان و یا اختلال در آن، پیامدها و بازتاب های نگران کننده و خطرناکی برای افراد جامعه به دنبال دارد (درویشی و همکاران، ۱۴۰۰: ۸۲). نیاز به امنیت همواره یکی از شاخص های کلیدی کیفیت زندگی و تامین نیازهای اساسی بوده و مسئله وقوع جرم از مهمترین مسائل جامعه بشری به شمار می آید. موضوع امنیت، عوامل موثر بر آن و راهکارهای تقویت آن ضرورت یافته است. با وجود اینکه مسئله امنیت در هر جامعه ای مقوله ای پیچیده و دارای ابعاد متنوع اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی است، نباید برای تامین این نیاز از نقش و تاثیر عوامل محیطی غافل شد (صدرالسادات و همکاران، ۱۳۹۷: ۶۰). در میان عوامل کلیدی اثرگذار بر کیفیت زندگی و برتری جوامع، امنیت به عنوان خواسته ای حیاتی برای تداوم مدنیت و کنترل ترس، از اهمیتی دوچندان برخوردار است. به عبارت دیگر، به حداقل رساندن خطر برای کاهش ترس از جرم، زمانی که امنیت کاربر مدنظر باشد، در اولویت قرار دارد (Tseng, 2006). ترس از جرم نیروی واقعی و قوی است که میتواند به زندگی مردم شکلی خاص بخشد (Colquhoun, 2004)، و پیامدهای ناخوشایندی برای افراد داشته باشد؛ ترس از جرم میتواند اجتماعات را تجزیه کند و توان مقابله ای اثربخش با فعالیتهای مجرمانه را کاهش دهد. اشاعه ترس از جرم منجر به رفتارهایی میشود که بر هم زنده کل اجتماع است (خمر، مباحثی، ۱۴۰۰: ۹۲). مؤلفه امنیت اشاره به جرائم علیه اشخاص و اموال آنها دارد که در صورت عدم تأمین شرایط پیشگیری کننده، اموال و جان حاضران، عابران و ناظران را به صورت بالقوه و بالفعل تهدید خواهد نمود. در ایران با توجه به تعداد و افراد ساکن در مرزها و نوع تعامل آنها با مردمان آن سوی مرز تاثیرات اقتصادی، فرهنگی و امنیتی ویژه ای را رقم خواهد زد. ساماندهی این تعاملات از طرفی و عدم ثبات جمعیتی مناطق مرزنشین و نبود تعادل های منطقه ای و فضایی بین روستاهای مرزی و مرکز از طرف دیگر تاثیرات عمده ای در روند توسعه فضایی در مناطق مرزی بر جای گذاشته است به گونه ای که مکان های جمعیتی حاشیه مرز را در انزوای اجتماعی - اقتصادی و ملی قرار داده است (جوان و همکاران، ۱۳۹۵: ۵۸). همه کشورها در طول تاریخ از آغاز با ناامنی، هرج و مرج، بحران و جنگ روبه رو بوده اند. بسیاری از گروه های قومی، نژادی و مذهبی که در سال های گذشته در چارچوب های سیاسی و اجتماعی نآرام در کنار یکدیگر زندگی می کردند، اکنون پس از گذر از این مرحله مسئله مهمی تحت عنوان امنیت اجتماعی^۱ را پیش روی خود می بینند. موضوع امنیت اجتماعی از جمله مباحثی است که در سال های اخیر مورد توجه محافل علمی و پژوهشی قرار گرفته و دلیل آن هم نقش قابل توجه مقوله امنیت اجتماعی و از آن مهم تر بحث احساس امنیت اجتماعی در تهدیدها و یا تقویت زیرساخت های پیشرفت یک اجتماع است (حسینی، ۱۳۸۶: ۵۵). در حقیقت امنیت اجتماعی موقعیتی است که در آن با یک رشته خطرهای خاص مقابله شده و یا این خطرات را به حداقل می رساند (گیدنز، ۱۳۷۷: ۱۳). یکی از اصلی ترین مولفه هایی که امنیت اجتماعی را ارتقا می بخشد و جامعه را سالم، آرام و مطلوب می سازد سرمایه اجتماعی^۲ است. سرمایه اجتماعی یک ماده از جامعه مدنی است که از تعامل روزمره مردم به دست می آید و به ایجاد ارتباطات اجتماعی و شبکه های اجتماعی مبتنی بر اصول اعتماد، همکاری متقابل و قواعد کنش اجتماعی می پردازد. اهمیت سرمایه اجتماعی در لایه های مختلف، عامل مهمی در تبیین احساس امنیت در جامعه به خصوص در مورد امنیت روانی شهروندان^۳ است لذا پرسشی که پژوهش حاضر در پی

1. Social security

2. Social capital

3. psychological security of citizens

پاسخ گویی به آن است، امنیت اجتماعی چه تاثیری در سرمایه اجتماعی و امنیت روانی خانوارهای روستایی در روستاهای دارای سکنه دهستان فتح آباد شهرستان قصر شیرین دارد؟

مبانی و پیشینه نظری پژوهش

امنیت از ریشه لاتین (Secures) است که در لغت به معنای نداشتن دلهره و دغدغه است. در اصل امنیت یعنی رفع تهدید و استفاده مناسب از فرصت ها، پس امنیت دارای عناصر اسای تهدید و فرصت است و وجود امنیت، بستگی به رهایی نسبی از تهدیدات و بهره گیری از فرصت هاست (حیدری ساریان، ۱۳۹۵: ۳۷). پیش از آنکه امنیت اجتماعی تعریف شود، لازم است که امنیت تعریف شود. به طور کلی امنیت را می توان از نقطه نظر اجتماعی و فرهنگی، وضعیتی آرام تلقی کرد که انسان در نهایت ایمنی نسبت به جان، مال، حیثیت، هویت، ارتباطات، تفکرات، ارزش ها و ... خود چه در زمان حال و چه در آینده اطمینان خاطر داشته باشد (صالحی و نادری، ۱۳۹۰: ۵۱). به عبارت دیگر می توان مفهوم امنیت را به مصونیت از تعرض و تصرف اجباری بدون رضایت و در مورد افراد، به نبود هراس و بیم نسبت به حقوق و آزادی های مشروع و به مخاطره نیفتادن این حقوق و آزادی ها و مصون بودن از تهدید و خطر مرگ، بیماری، فقر و حوادث غیرمترقبه و در کل هر عاملی که آرامش انسان را از بین ببرد، تعریف نمود (Jones, 1999: 12). در حقیقت تنها زمانی که قوانین جامعه بر اساس توافق جمعی و رضایت عمومی به صورت یک قرارداد اجتماعی مورد تأیید و قبول متقابل افراد هسته های اجتماعی قرار گیرد و منافع ملی بر منافع فردی اولویت یابد، می توان به تحقق نوعی آرامش درونی در افراد و آسودگی از تعرض و تهدید اطمینان پیدا کرد (لیک و مورگان، ۱۳۸۱: ۲۲). در چنین شرایطی می توان سخن از امنیت اجتماعی به میان آورد. در یک تعریف کلی می توان امنیت اجتماعی را فقدان هراس از تهدید شدن یا به مخاطره افتادن ویژگی های اساسی و ارزش های انسانی و نبود ترس از تهدید حقوق و آزادی های مشروع دانست (افشار، ۱۳۸۵: ۳۶). امنیت اجتماعی فرآیندی روانی - اجتماعی است که صرفاً بر افراد تحمیل نمی شود، بلکه اکثر افراد جامعه بر اساس نیازها، علائق، خواسته ها و توانمندی های شخصیتی و روانی خود در ایجاد و از بین بردن آن نقش اساسی دارند (بیات، ۱۳۸۸: ۳۳). در یک تعریف دیگر امنیت اجتماعی به قلمروهایی از حفظ حریم فرد مربوط می شود که به نحوی در ارتباط با دیگر افراد جامعه بوده و به نظام سیاسی و دولت مربوط می شود. این قلمروها می توانند زبان، نژاد، قومیت، اعتبار، نقش اجتماعی، کار، درآمد، رفاه، مشارکت سیاسی، آزادی، اعتقاد و ... باشند. به عبارتی افراد مختلف با توجه به تنوع محیط پیرامونی، بینش متفاوتی از مقوله امنیت داشته و احساس امنیت را با توجه به نظام اقتصادی، نظام سلامت و تجربه های فردی ناامن و متغیر دانسته و دلهره ناشی از احساس ناامنی را بیشتر از لایه های عینی و واقعی ناامنی و وقوع جرم، در اذهان دارند در پژوهش حاضر به منظور تشریح متغیر امنیت اجتماعی از مدل کیس و شاپیرو استفاده می شود. بر اساس این مدل امنیت اجتماعی دارای پنج بعد است. لذا ابعاد امنیت اجتماعی بر اساس مدل عبارتند از: یکپارچگی اجتماعی^۱، سهم داشت اجتماعی^۲، پذیرش اجتماعی^۳، پیوستگی اجتماعی^۴ و شکوفایی اجتماعی^۵. این مدل از آن جهت بسیار حائز اهمیت است که کلیه ابعاد امنیت اجتماعی را از جهت فردی، چالش های اجتماعی، شکوفایی و یکپارچگی اجتماعی مورد توجه قرار می دهد (سام آرا، ۱۳۸۸: ۲۴). لذا با توجه به آنچه گفته شد، ابعاد امنیت اجتماعی به شرح زیر است.

یکپارچگی اجتماعی به معنای ارزیابی فرد از کیفیت روابط متقابلش در جامعه و گروه های اجتماعی است، افراد سالم احساس می کنند که بخشی از جامعه هستند، بنابراین یکپارچگی اجتماعی گستره ای است که مردم احساس می کنند با دیگران وجه مشترکی دارند و به جامعه و گروه های اجتماعی تعلق دارند. این مفهوم در برابر بیگانگی و انزوای اجتماعی سیمن و آگاهی طبقاتی مارکس قرار می گیرد (Keyes and Shapiro, 2004). **سهم داشت اجتماعی** نیز بیانگر ارزیابی فرد از ارزش اجتماعی خود است. کسانی که سطح مطلوبی از این بعد را دارا هستند، اعتقاد دارند که عضو مهمی در اجتماع هستند و چیزهای ارزشمندی برای ارائه به دیگران دارند. سهم داشت اجتماعی نشان دهنده آن است که چگونه و تا چه حد مردم احساس می کنند که آنچه آنها در جهان انجام می دهند برای جامعه مهم و ارزشمند است و به عنوان کمک اجتماعی تلقی می شود. **پذیرش اجتماعی** نیز تفسیر فرد از جامعه و ویژگی های دیگران است.

¹. Social integration

². Social portion

³. Social reception

⁴. Social consequence

⁵. Social prosperity

افرادی که دارای این بعد از امنیت اجتماعی هستند، اجتماع را به صورت مجموعه ای از افراد مختلف درک می کنند و دیگران را با همه نقص ها و جنبه های مثبت و منفی ای که دارند، می پذیرد و به دیگران به عنوان افراد با ظرفیت و مهربان، اعتماد و اطمینان دارند. **بعد دیگر امنیت اجتماعی، پیوستگی اجتماعی است.** پیوستگی اجتماعی اعتقاد به این اصل است که معضلات پیش روی امنیت اجتماعی قابل فهم، منطقی و قابل پیش بینی است. افرادی که از نظر اجتماعی در سطح ایمنی مطلوب به سر می برند، نه تنها درباره نوع جهانی که در آن زندگی می کنند، بلکه همچنین راجع به آنچه اطرافشان رخ می دهد علاقه مند بوده و احساس می کنند قادر به فهم وقایع اطرافشان هستند. **آخرین بعد نیز شکوفایی اجتماعی است.** شکوفایی اجتماعی عبارت است از ارزیابی پتانسیل ها و مسیر تکامل جامعه و باور به اینکه اجتماع در حال یک تکامل تدریجی است و توانمندی های بالقوه ای برای تحول مثبت دارد. این افراد به آینده جامعه امیدوارند و معتقدند که خود و دیگران از پتانسیل هایی برای رشد اجتماعی بهره مند هستند و جهان می تواند برای آنها و دیگران بهتر شود (Keyes and Shapiro, 2004).

امنیت اجتماعی از منظر دیدگاه ها و مدل های دیگر

امنیت اجتماعی به دلیل اهمیت زیادی که دارد همواره مورد توجه صاحب نظران و اندیشمندان بوده است. اما هیچگاه یک دیدگاه یکپارچه و متحدالشکل نسبت به امنیت اجتماعی وجود نداشته است (امیری و نادری، ۱۳۹۰، ۴۵). مجموعه ای از منظر دیدگاه ها و مدل های ارائه شده از امنیت اجتماعی به شکل شماره یک می باشد.

جدول (۱): دیدگاه ها و مدل های امنیت اجتماعی

ردیف	نام صاحب نظر	دیدگاه	منبع
۱	آنتونی گیدنز	امنیت اجتماعی موقعیتی است که در آن با خطرهای خاص مقابله شده و یا این خطرات را به حداقل می رساند. امنیت اجتماعی به تعادل، اعتماد و مخاطره بستگی دارد.	(گیدنز، ۱۳۷۷)
۲	مارکس	وی برای امنیت اجتماعی مدلی از تضاد را ارائه می دهد. بر این اساس سازماندهی اقتصادی به ویژه مالکیت و ابزار تولید، ساختار کل جامعه و امنیت اجتماعی را تشکیل می دهد. نگاه به مکانیسم هایی در جامعه که تضاد را اجتناب ناپذیر و قهرآمیز می کردند و انعکاسی از مبانی اقتصادی جامعه، ویژگی عمده نظریات مارکس را تشکیل می دهد.	(بوزان، ۱۳۷۸)
۳	امیل دورکیم	امیل دورکیم معتقد است که جامعه نیازمند انضباط و نظارت بر اعمال افراد و محدود کردن تمایلات و آرزوهای سیری ناپذیر آنان از طریق فشار اجتماعی است.	(تنهایی، ۱۳۷۴)
۴	آگوست کنت	وی معتقد است که جامعه و امنیت اجتماعی بوجود نمی آید، مگر آنکه اعضای جامعه اعتقادات واحدی داشته باشند. بدین سان جامعه نیز مانند هر پدیده طبیعی مادی، تابع قوانین تغییرناپذیری است.	(نوبدینا، ۱۳۸۵)
۵	پارسونز	امنیت اجتماعی نظام الگومندی از روابط اجتماعی میان کنشگران و الگوهای مناسبات اجتماعی است. وی معتقد است که امنیت اجتماعی تا حد زیادی در گرو نهادهای اجتماعی مانند نیروی انتظامی در ایران است.	(لوپز و اسکات، ۱۳۸۵)

سرمایه اجتماعی

سرمایه اجتماعی به عنوان یک مفهوم مشترک و بین رشته ای به صورت های مختلفی تعریف شده است (Walters, 2002). مفهوم سرمایه اجتماعی، بیان کننده این واقعیت است که اطرافیان فرد از قبیل خانواده، دوستان، همکاران و آشنایان، دارایی مهمی را تشکیل می دهند که در مواقع بحرانی قابل اتکا و اعتمادند. از این رو، اجتماعات متشکل از این افراد نیز هنگام مواجهه با فقر و مشکلات، آسیب پذیری کمتر و برای بهره مندی از فرصت های جدید، از موضع محکم تری برخوردارند و فقدان این پیوندهای اجتماعی می تواند تأثیر معکوس داشته باشد (Potman, 2006). این اصطلاح اولین بار توسط پیر بوردیو، در زمینه اقتصادی مورد استفاده قرار گرفت. با این حال، اولین نظریه ها به طور جدی و علمی توسط کلمن و پاتنام ارائه شده است. این دو از طراحان اصلی سرمایه اجتماعی هستند و به عبارتی از بنیانگذاران شیوه مطالعاتی نوین در این زمینه می باشند (Arnil, 2006). به طور کلی سرمایه اجتماعی، موضوعی بین رشته ای است که نقش آن تسهیل ارتباطات انسانی است. سرمایه اجتماعی یکی از مفاهیمی است که با به بن بست رسیدن نظم بوروکراتیک در ساماندهی

امور اجتماعی توجه صاحب‌نظران و اندیشمندان اجتماعی را به خود جلب کرده است. به عبارت دیگر سرمایه اجتماعی را می‌توان حاصل پدیده اعتماد متقابل؛ تعامل اجتماعی متقابل؛ گروه‌های اجتماعی؛ احساس هویت جمعی و گروهی؛ احساس وجود تصویری مشترک از آینده؛ کار گروهی در یک سیستم اجتماعی دانست (Maylines, 2007). در یک تعریف، رابرت پاتنام سرمایه اجتماعی را بدین صورت تعریف می‌کند «منظور از سرمایه اجتماعی آن دسته از ویژگی‌های زندگی اجتماعی، شبکه‌ها، هنجارها و اعتماد است که مشارکت کنندگان را قادر می‌سازد تا به شیوه‌های مؤثرتر اهداف مشترک خود را تعقیب کنند» در پژوهش حاضر به منظور تشریح متغیر سرمایه اجتماعی از مدل ناهاپیت و گوشال (۱۹۹۸) استفاده می‌شود. بر اساس این مدل سرمایه اجتماعی دارای سه بعد است. لذا ابعاد سرمایه اجتماعی بر اساس مدل ناهاپیت و گوشال (۱۹۹۸) عبارتند از: بعد ساختاری^۱، بعد ارتباطی^۲ و بعد شناختی^۳. بعد ساختاری پیوندهای ساختاری، فعالیت‌ها و نحوه سازماندهی کار گروهی در جامعه را شامل می‌گردد. از طرف دیگر بعد ارتباطی به تعاملات و ارتباط اعضا در درون یک گروه و بیرون گروه اشاره دارد. در این بعد شاخص‌هایی نظیر اعتماد و ارتباط متقابل مطرح است. بعد دیگر سرمایه اجتماعی بعد شناختی است. بعد شناختی در رابطه با مشارکت، اعتماد، نگرش‌ها و تعهدات موجود در مجموعه بوده و محور آن، شناخت است که با استفاده از زبان مشترک، بینش مشترکی از اهداف و ارزش‌ها را برای اعضای شبکه فراهم می‌نماید (Nahapit and Ghoshal, 1998). به علاوه مجموعه‌ای از تعاریف سرمایه اجتماعی در جدول شماره دو آمده است.

جدول (۲): تعاریف سرمایه اجتماعی

ردیف	تعریف	منبع
۱	مفهوم سرمایه اجتماعی به مثابه ابزار تحلیلی برای پژوهش‌های اجتماعی است.	(کلمن، ۱۹۸۸)
۲	روابط دو جانبه، تعاملات و شبکه‌هایی که در میان گروه‌های انسانی پدیدار می‌گردند و سطح اعتمادی که در میان گروه و جماعت خاصی به عنوان پیامد تعهدات و هنجارهایی پیوسته با ساختار اجتماعی یافت می‌شود.	(وال، ۱۹۹۸)
۳	سرمایه اجتماعی مجموعه هنجارهای موجود در سیستم اجتماعی است که موجب ارتقای سطح همکاری اعضای آن جامعه گردیده و موجب پایین آمدن سطح هزینه‌های تبادلات و ارتباطات می‌گردد.	(فوکویاما، ۱۹۹۹)
۴	پدیده‌ای است که حاصل تأثیر نهادهای اجتماعی، روابط انسانی و هنجارها بر روی کمیت و کیفیت تعاملات اجتماعی است.	(بانک جهانی، ۱۹۹۸)

در خصوص پیشینه پژوهش حاضر باید گفت که قدمت موضوع امنیت اجتماعی در چارچوب یک حوزه علمی، حداکثر به سال‌های پس از پایان جنگ جهانی دوم باز می‌گردد، اما باید اعتراف کرد که مسئله امنیت اجتماعی همواره یکی از مشغله‌ها و دغدغه‌های اصلی جوامع بشری و نظام‌های سیاسی بوده است (ذاکاری هامانه و همکاران، ۱۳۹۱، ۲۰). پژوهشی که با عنوان بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و میزان احساس امنیت اجتماعی در شهر یزد انجام پذیرفت، حاکی از رابطه مستقیم و معنی‌دار سرمایه اجتماعی و ابعاد سه‌گانه آن با احساس امنیت اجتماعی است. کلی و فرناندز^۴ در تأیید نقش سرمایه‌های اجتماعی در پیشگیری از آسیب‌ها، مطالعاتی را انجام دادند و به این نتیجه رسیده‌اند که در جوامع فاقد سرمایه اجتماعی، میزان جرم و جنایت بیشتر است و امنیت اجتماعی در این جوامع در پایین‌ترین حد می‌باشد. در تحقیقی دیگر در روسیه نشان داده شده که عدم وجود موازین مناسب اخلاقی و ضعف قانون، با این فرض که قانونمندی و پایبندی اخلاقی از سرمایه‌های اجتماعی هستند، منجر به کاهش امنیت اجتماعی، فساد اداری، نابرابری، جرائم، آزار دختران جوان و خشونت شده است (اخترمحققی، ۱۳۸۵، ۲۶). جکسون^۵ (۲۰۰۷) نیز در پژوهشی در خصوص امنیت اجتماعی نشان داده است که پاسخ دهندگانی که دیدگاه اقتدارگرایانه تری دربارهٔ قانون و نظم دارند، و هم‌چنین آن‌ها نسبت به انحراف دراز مدت جامعه نگران هستند، احتمالاً بیشتر از سایرین، بی‌نظمی در محیط را درک می‌کنند. هم‌چنین بیشتر احتمال دارد که آن‌ها این نشانه‌های فیزیکی را به مشکلات مربوط به اجتماع و انسجام اجتماعی و هم‌چنین به کیفیت رو به زوال پیوندهای اجتماعی و کنترل اجتماعی غیررسمی ربط

¹.Structural dimension

².communicative dimension

³.Cognitive dimension

⁴.Kley and Fernandez

⁵.Jackson

دهند. به علاوه پژوهش های صورت گرفته در ارتباط با سرمایه اجتماعی مبین تاثیر آن بر متغیرهای مختلف است. به عنوان مثال بررسی ها نشان داده اند که دسترسی جوانان و نوجوانان به سرمایه اجتماعی می تواند، زمینه کاهش مشکلات اجتماعی و رفتاری را سبب گردد، لذا با فراهم آوردن زمینه تعاملات اجتماعی، مهارت های اجتماعی و کار تیمی می توان از میزان آسیب های اجتماعی و خطر پذیری در آنان کاست و موجبات پیشرفت تحصیلی و ارتقاء سلامت آن ها را فراهم آورد (کروتر و لیزین^۱، ۲۰۰۲، ۲۹۱). پژوهش دیگری که در خصوص سرمایه اجتماعی انجام شده است، پژوهش دینی ترکمانی (۱۳۸۵) است. از نظر دینی ترکمانی، علت افول سرمایه اجتماعی در ایران بیش از آنکه به عوامل اقتصادی یا فرهنگی مربوط شود، ریشه در سازماندهی درونی ضعیف دولت و رابطه دولت با نیروهای اجتماعی مربوط است (دینی ترکمانی، ۱۳۸۵، ۲۶).

روش شناسی تحقیق

این پژوهش، بر اساس هدف کاربردی محسوب می شود؛ و به لحاظ روش، توصیفی از نوع پیمایشی است. در پژوهش حاضر برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه های استاندارد استفاده گردیده است. روایی پرسشنامه ها از طریق روش اعتبار محتوا و پایایی و همبستگی درونی داده های آن با استفاده از نرم افزار SPSS و روش آلفای کرونباخ تایید گردید. جدول (۳) نشان دهنده پایایی مولفه های پرسشنامه پژوهش است.

جدول (۳): پایایی متغیرهای پژوهش

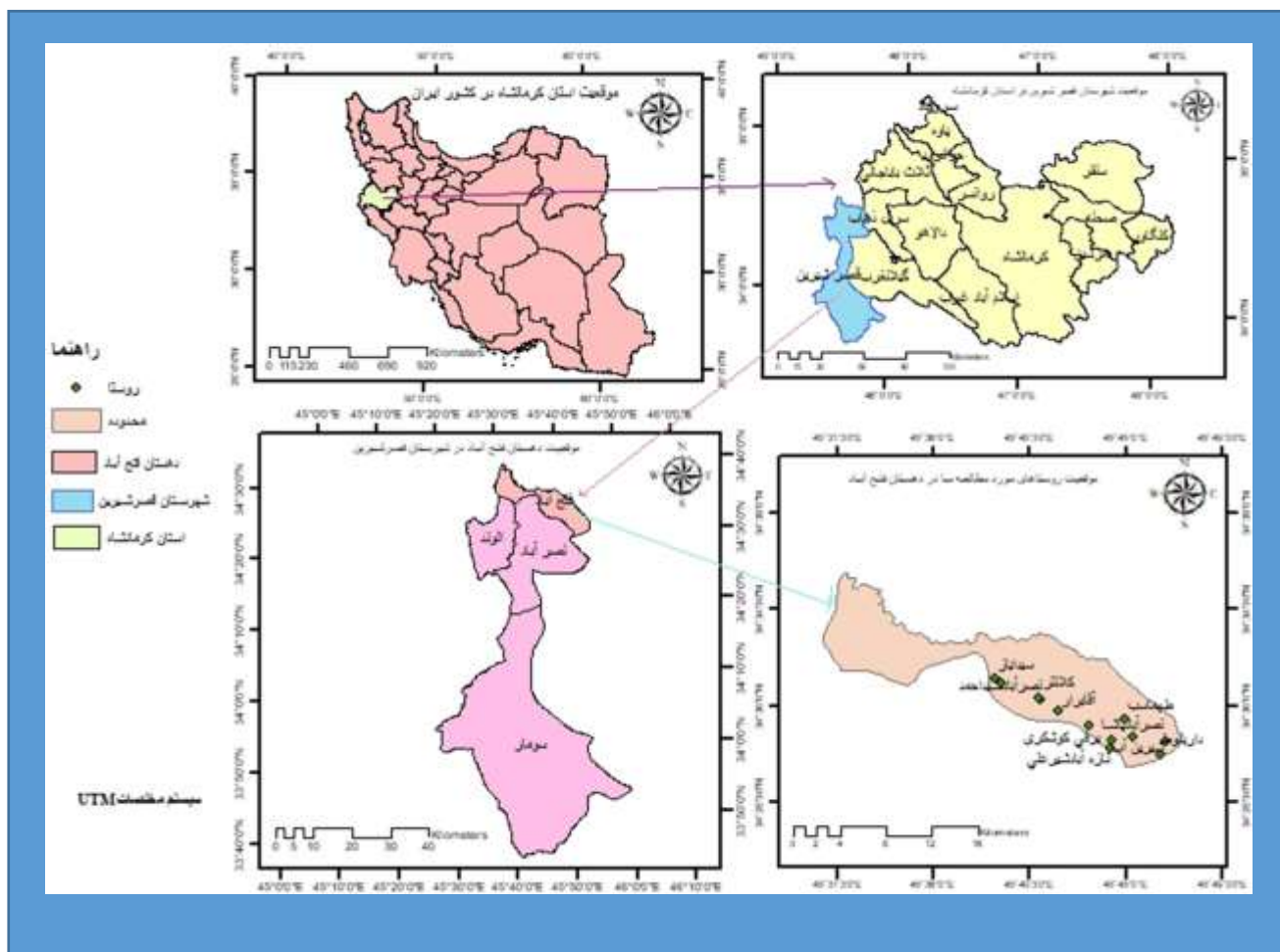
متغیر	آلفای کرونباخ
امنیت اجتماعی	۰/۸۱
سرمایه اجتماعی	۰/۷۷
امنیت روانی شهروندان	۰/۷۹

جامعه آماری پژوهش سرپرست خانوارهای روستایی دارای سکنه مورد مطالعه در دهستان فتح آباد شهرستان قصرشیرین هستند، که با استفاده از فرمول کوکران ۲۵۶ نفر از سرپرستان خانوارهای روستایی مورد مطالعه بصورت تصادفی ساده انتخاب شده است (جدول ۴).

جدول (۴): روش نمونه گیری و تعداد اعضای نمونه انتخابی

نام روستا	جمعیت	تعداد خانوار	حجم نمونه
امین فتاح بگ	۱۲۴	۴۲	۱۴
داربلوط	۱۰۳	۳۱	۱۰
شیرین اب	۲۲۴	۶۹	۲۳
طهماسب	۱۱۴	۳۵	۱۲
نصرآبادپاشا	۸۹	۲۲	۷
نصرآباد سیدحاتم	۲۰۰	۵۶	۱۹
برفی کوشکری	۲۲۶	۵۹	۲۰
تازه آبادشیرعلی	۵۰	۱۶	۶
کلانتر	۸۴	۳۱	۱۰
سیدایاز	۴۰۶	۱۳۰	۴۳
اقابرار	۳۱۳	۱۰۳	۳۴
نصرآبادسیداحمد	۲۷۳	۸۶	۲۹
نصرآباد سیدخلیل	۲۶۳	۸۷	۲۹
کل	۲۴۶۹	۷۶۷	۲۵۶

^۱.Kreuter and Linz

شکل (۱) نقشه روستاها و دهستان فاج آباد شهرستان قصر شیرین

در این پژوهش برای بررسی سوالات پرسشنامه و آزمون فرضیه‌ها از رویکرد معادلات ساختاری و تحلیل عاملی تاییدی استفاده گردیده است. در مدل سازی معادلات ساختاری بین دو گروه متغیر پنهان و آشکار تمایز وجود دارد. متغیر پنهان، متغیری است که از چند متغیر آشکار به وجود می‌آید. متغیرهای پنهان پژوهش شامل امنیت اجتماعی، سرمایه اجتماعی و امنیت روانی شهروندان هستند. متغیرهای آشکار مرتبط با امنیت اجتماعی بر اساس مدل کیس و شاپیرو (۲۰۰۴) عبارتند از: یکپارچگی اجتماعی، سهم داشت اجتماعی، پذیرش اجتماعی، پیوستگی اجتماعی و شکوفایی اجتماعی. از طرف دیگر با استفاده از مدل ناهاییت و گوشال (۱۹۹۸) متغیرهای ساختاری، ارتباطی و شناختی به عنوان متغیر آشکار در ارتباط با سرمایه اجتماعی در نظر گرفته شده است. از طرف دیگر برای متغیر پنهان امنیت روانی شهروندان از مدل (IFSS) که توسط دلاور و همکاران (۱۳۸۳) تدوین شده است، استفاده می‌شود. لذا متغیرهای آشکار امنیت روانی شهروندان عبارتند از: امنیت اقتصادی، امنیت جانی، امنیت اجتماعی و امنیت نوامیس (دلاور و همکاران، ۱۳۸۳). با توجه به آنچه که گفته شد، در شمایی کلی در جدول (۵) شاخص‌های سنجش متغیرهای آشکار پژوهش نشان داده شده است.

جدول (۵): شاخص های سنجش متغیرهای آشکار

متغیر پنهان	متغیر آشکار	شاخص های سنجش
امنیت اجتماعی	یکپارچگی اجتماعی	روابط متقابل افراد، همزیستی اجتماعی، تعلق اجتماعی، وجوه اشتراک
	سهام داشت اجتماعی	ارزیابی اجتماعی، کمک اجتماعی، اعتقاد به ارزشمند بودن افراد
	پذیرش اجتماعی	تفسیر فرد از جامعه، جامعه پذیری ساده، افزایش اعتماد و اطمینان
سرمایه اجتماعی	پیوستگی اجتماعی	معضلات قابل فهم و منطقی، علاقمندی نسبت به جامعه، درک صحیح
	شکوفایی اجتماعی	تکامل جامعه، توانمندی های بالقوه جامعه، رشد اجتماعی مطلوب
	ساختاری	پیوندهای ساختاری جامعه، فعالیت های اجتماعی، سازماندهی جامعه
امنیت روانی	ارتباطی	ارتباطات افراد در جامعه، تعاملات اجتماعی، چگونگی روابط صحیح
	شناختی	مشارکت در جامعه، اعتماد و تعهد، بینش و اهداف مشترک افراد
	امنیت اقتصادی	برقراری نظم در اجزای اقتصاد، بازار سالم، مبارزه با مفسد اقتصادی
امنیت شهروندان	امنیت جانی	خطرات جانی بالقوه، فقدان تهدید جانی، فقدان ترس در جامعه
	امنیت اجتماعی	احساس جمعی نهادینه شده، عدالت در سطح ملی، عدم خشونت
	امنیت نوامیس	عدم هر گونه تهدید، حفظ حریم شخصی افراد، وضعیتی مطمئن و آرام

یافته های تحقیق

پس از جمع آوری اطلاعات جهت مشخص کردن اینکه شاخص های اندازه گیری (متغیرهای مشاهده) تا چه اندازه ای برای سنجش متغیرهای پنهان قابل قبول هستند، لازم است ابتدا کلیه متغیرهای مشاهده که مربوط به متغیرهای پنهان می باشد بطور مجزا مورد آزمون قرار می گیرند. شاخص های کلی برازش برای الگوهای اندازه گیری (تحلیل عاملی تاییدی) با استفاده از نرم افزار Amos مورد ارزیابی قرار گرفت که شاخص های برازش برای مدل های تحلیل عاملی تاییدی برای کلیه متغیر های پنهان تحقیق در سطح مطلوبی قرار داشتند و حاکی از این بودند که شاخص های اندازه گیری (متغیرهای آشکار) به خوبی می توانند متغیرهای پنهان را به خوبی اندازه گیری کنند. هم چنین نتایج تحلیل عاملی تاییدی (جدول ۶) به همراه شاخص جزئی P برای آزمون قابل قبول بودن بار عاملی مربوط به هر سوال بررسی شد و بارهای عاملی همه سوالات بالاتر از ۰.۰۵ و مقدار P جزئی کمتر از ۰.۰۵ بودند در نتیجه می توان نتیجه گرفت که سوالات به خوبی متغیر های مشاهده را می سنجند.

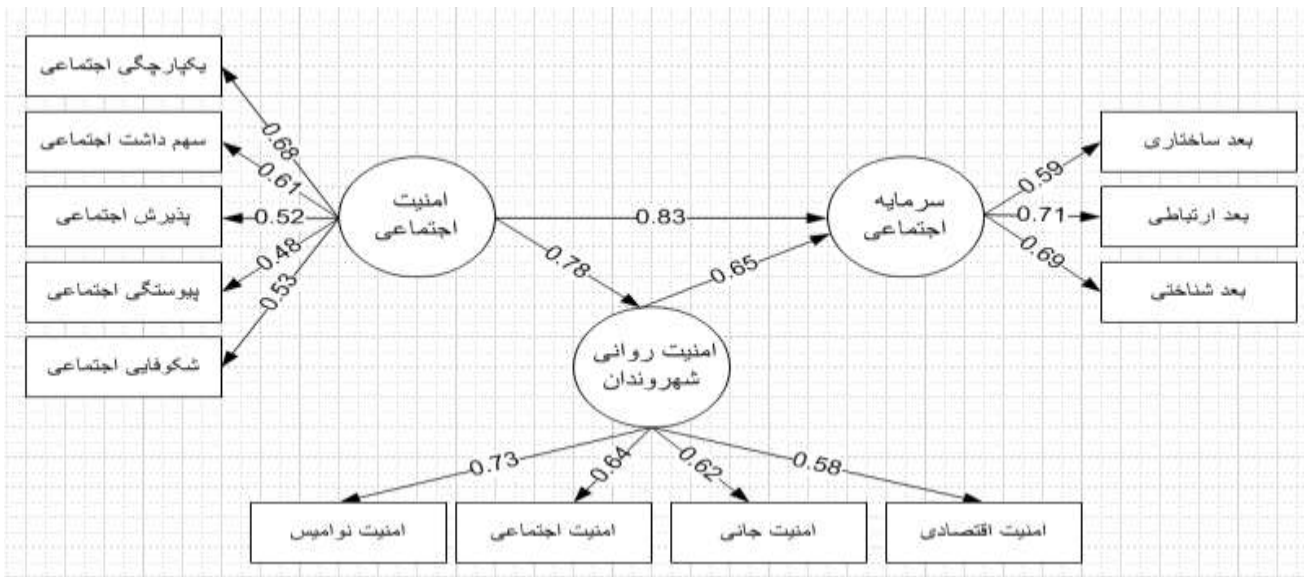
جدول (۶): نتایج تحلیل عاملی تاییدی به همراه شاخص جزئی P برای هر سوال

مؤلفه	سوال	بار عاملی تاییدی	P	مؤلفه	سوال	بار عاملی تاییدی	P
یکپارچگی اجتماعی	Q1	۱۰.7	0.01	بعد ارتباطی	۲۶Q	۱۰.7	0.02
	Q2	0۷0.	0.000		۲۷Q	2۷0.	0.005
	Q3	0.68	0.034		۲۸Q	0.63	0.002
	Q4	.071	0.000		۲۹Q	0.73	0.034
سهام داشت اجتماعی	Q5	۳0.6	0.004	بعد شناختی	Q۳۰	۱0.8	0.000
	Q6	۴0.6	0.012		Q۳۱	0.68	0.005
	Q7	0.70	0.005		۳۲Q	0.77	0.007
پذیرش اجتماعی	Q8	0.72	0.002	امنیت اقتصادی	۳۳Q	0.73	0.017
	Q9	۱0.5	0.010		۳۴Q	۴0.8	0.000
	Q10	0.84	0.000		۳۵Q	0.76	0.034
پیوستگی اجتماعی	Q11	۷۳0.	0.004	امنیت جانی	۳۶Q	۵0.7	0.006
	Q12	0.75	0.002		۳۷Q	0.74	0.004
	Q13	0.81	0.000		۳۸Q	۲0.7	0.030
	Q14	۳0.6	0.034		۳۹Q	0.79	0.000
	Q15	0.71	0.006		۴0Q	۷0.5	0.006
	Q16	۷۱0.	0.005				

0.005	0.64	۱Q4	امنیت اجتماعی	0.009	0.64	Q17	شکوفایی اجتماعی
0.009	0.73	۲Q4		0.003	۳0.7	Q18	
0.006	0.55	۳Q4		0.000	0.66	Q19	
0.000	0.73	۴Q4		0.002	۱0.5	Q20	
0.003	0.68	۵Q4		0.002	0.69	Q21	
۰.۰۰۰	۰.۸۲	۴۶Q	امنیت نوامیس	۰.۰۰۹	۰.۶۰	Q22	بعد ساختاری
۰.۰۰۳	۰.۷۵	۴۷Q		۰.۰۱۲	۰.۶۲	Q23	
۰.۰۰۴	۰.۷۲	۴۸Q		۰.۰۰۶	۰.۷۳	Q24	
۰.۰۰۲	۰.۷۹	۴۹Q		۰.۰۱۵	۰.۵۱	Q25	

پس از بررسی و تایید الگو، برای آزمون معناداری فرضیه‌ها از دو شاخص جزئی مقدار بحرانی CR و P استفاده شده است. بر اساس سطح معناداری ۰.۰۵ مقدار بحرانی باید بیشتر از ۱.۹۶ باشد، مقدار پارامتر کمتر از این در الگو مهم شمرده نمی‌شود، هم چنین مقادیر کوچکتر از ۰.۰۵ برای مقدار P حاکی از تفاوت معنادار مقدار محاسبه شده برای وزن‌های رگرسیونی با مقدار صفر در سطح ۰.۹۵ دارد. برای آزمون فرضیه‌های پژوهش معادلات ساختاری و نرم افزار Amos استفاده شده است که خروجی نرم افزار به صورت شکل شماره دو است.

شکل (۲): خروجی نرم افزار AMOS

برای برازش مدل فوق از نرم افزار AMOS استفاده شده است که شاخص‌های کلی آن به شکل جدول (۷) است.

جدول (۷): برازش مدل مفهومی

RMSE	NFI	GFI	P	CIMN/ DF	CIMN	DF
۳0/00	۹۰/0/	۱0/9	۲0/00	/61۳	/68۹14	5۸

با توجه به اطلاعات جدول ب(۷) می‌توان دریافت که مدل از برازش بسیار خوبی برخوردار است. با در نظر گرفتن نتایج تجزیه و تحلیل مدل به بررسی فرضیه‌های پرداخته شده است که نتایج آن در جدول (۸) ارائه شده است.

جدول (۸): ضریب رگرسیونی و مقادیر شاخص های جزئی مربوط به فرضیه ها

فرضیه ها	ضریب رگرسیونی	مقدار بحرانی	P	نتیجه
امنیت اجتماعی تاثیر مثبت و معنی داری بر سرمایه اجتماعی دارد.	۰/۸۳	۲.۸۸	۰.۰۰۰	تایید
امنیت اجتماعی تاثیر مثبت و معنی داری بر امنیت روانی شهروندان دارد.	۰/۷۸	۵۶۲,	۰.۰۰۵	تایید
امنیت روانی شهروندان تاثیر مثبت و معنی داری بر سرمایه اجتماعی دارد.	۰/۶۵	۷۵۲,	۰.۰۰۳	تایید
امنیت روانی شهروندان نقش متغیر میانجی در تاثیر امنیت اجتماعی بر سرمایه اجتماعی دارد.	۰/۵۸	-	-	تایید

با توجه به جدول (۸) و آزمون فرضیات اصلی پژوهش، مشاهده می شود که فرضیات اصلی پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ تایید می گردند. در توضیح آزمون فرضیات اصلی باید گفت که با توجه به مقدار بحرانی (CR) که برای تمامی فرضیات دارای مقدار بیش از ۱/۹۶ است و مقدار (P) که کمتر از سطح خطای ۰/۰۵ است، در سطح اطمینان ۹۵٪ فرضیات اصلی پژوهش تایید می گردند. لذا با توجه به جدول (۸) می توان گفت که در سطح اطمینان ۹۵٪ امنیت اجتماعی تاثیر مثبت و معنی داری بر سرمایه اجتماعی و امنیت روانی شهروندان دارد. از طرف دیگر با توجه به نقش امنیت روانی شهروندان در پژوهش حاضر، می توان گفت که امنیت روانی شهروندان نقش متغیر میانجی در تاثیر امنیت اجتماعی بر سرمایه اجتماعی دارد.

نتیجه گیری

امنیت از اساسی ترین ارکان زندگی هر فرد و جامعه است که در اعلامیه جهانی حقوق بشر به منزله یکی از حقوق اجتماعی انسان و در ردیف آزادی است. منظور از احساس امنیت بعد روانی و ذهنی امنیت است که از حضور در فضاهای جمعی و تعامل با سایر افراد جامعه ناشی می گردد. فضای امن که مردم در آن حضوری قوی دارند برای زندگی و کار جذابتر است و برعکس فضای ناامن مرده و خطرناک به تدریج و هرروز بیش از روز قبل دافع مردم خواهد بود. امنیت و ناامنی در جامعه تحت تاثیر عوامل فراوانی قرار دارد. تضعیف سرمایه اجتماعی، وجود احساس انومی در جامعه، ناکارآمدی های نهادهای کنترل و نظارت اجتماعی و ... به شدت امنیت و از همه مهمتر احساس امنیت را تحت تاثیر قرار می دهد. امنیت و پایداری دو مفهوم ملازم یکدیگرند به گونه ای که در صورت نبود یکی حصول دیگری در جریان برنامه ریزی منطقه ای و ملی غیرقابل دست یافتن خواهد بود. نواحی مرزی و سکونتگاههای مستقر در این فضاها، که اغلب روستاها را دربرمی گیرد، همواره در طول زمان و مکانهای مختلف در سطح پایینی از توسعه و برخورداری بوده اند. پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش امنیت اجتماعی در سرمایه اجتماعی با اثر تعدیلی امنیت روانی شهروندان در روستاهای دهستان فتح آباد شهرستان قصرشیرین انجام شد. تجزیه و تحلیل داده ها و یافته های پژوهش حاکی از آن است که شاخص های برآزش برای مدل های تحلیل عاملی تاییدی برای کلیه متغیر های پنهان تحقیق (امنیت اجتماعی با ضریب ۰/۸۳، سرمایه اجتماعی با ضریب ۰/۷۸، امنیت روانی شهروندان با ضریب ۰/۵۸) در سطح مطلوبی قرار داشتند و حاکی از این بودند که شاخص های اندازه گیری (متغیرهای آشکار) به خوبی می توانند متغیرهای پنهان را به خوبی اندازه گیری کنند که این نشان دهنده این است که تاکید بر پایداری امنیت و سرمایه اجتماعی در فرایند برنامه ریزی روستایی روستاهای مورد مطالعه باید بیشتر از گذشته مورد توجه قرار بگیرد تا علاوه بر تاکید بر شناخت ابعاد کمی امنیت اجتماعی به ابعاد کیفی و ذهنی شاخص های ذکر شده به صورت جدی مورد توجه دست اندرکاران توسعه روستایی در شهرستان قصرشیرین و استان کرمانشاه قرار گیرد. از طرف دیگر نتایج نشان دهنده آن است که در سطح اطمینان ۹۵٪ امنیت اجتماعی تاثیر مثبت و معنی داری بر سرمایه اجتماعی و امنیت روانی شهروندان دارد. از طرف دیگر با توجه به نقش امنیت روانی شهروندان در پژوهش حاضر، می توان گفت که امنیت روانی شهروندان نقش متغیر میانجی در تاثیر امنیت اجتماعی بر سرمایه اجتماعی دارد. در مورد هماهنگی پژوهش حاضر با دیگر پژوهش های صورت گرفته باید گفت که نتایج این پژوهش با نتایج حاصل از پژوهش های حیدری ساریان (۱۳۹۵)، خمر و مباحثی (۱۴۰۰)، ذاکری و همکاران (۱۳۹۱) در داخل کشور و آرنیل (۲۰۰۶)، لیندستروم (۲۰۰۸)، کیز و شاپیرو (۲۰۰۴) در خارج از کشور هماهنگی وجود دارد.

پیشنهادات

- باتوجه به نتایج پژوهش حاضر پیشنهادهای زیر به منظور ارتقای امنیت در نواحی روستایی مرزی قصرشیرین ارائه می شوند:
- به منظور بهبود وضع موجود و ممانعت از ناامنی در مناطق مرزی قصرشیرین پیشنهاد می شود سازمانهای متولی در امر خدمات رسانی به فضاهای روستایی و نهادهای برنامه ساز به تدوین برنامه های خاص برای مناطق مرزی و ارائه خدمات و امکانات بپردازند.
  - در راستای امنیت مردم بومی روستاها به منظور کاهش آسیبهای محیطی و انسانی از سوی افراد قاچاقچی به روستاها با ارائه خدمات بهداشتی سلامت محیط و انسانی را تضمین کنند.
  - به دلیل ورود کالاهای قاچاق در روستاهای مرزی و نبود امنیت کالاها در جهت فروش لازم است تا با ارائه آموزشهای علمی و کارآفرینی فرصت پیشرفت مردم بومی روستاها را ایجاد کرد؛
  - تشکیل و ایجاد بازارچه های مرزی برای اشتغال و درآمد پایدار برای ساکنان نواحی روستایی قصرشیرین.

منابع

- اخترمحققی، مهدی (۱۳۸۵)، سرمایه اجتماعی، انتشارات دانشگاه تهران، تهران.
- افشار، زین العابدین (۱۳۸۵) امنیت اجتماعی زنان در شهر تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.
- بوزان، باری (۱۳۷۸)، مردم، دولت ها، ترس، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران.
- بیات، بهرام، (۱۳۸۸)، بررسی عوامل موثر بر احساس امنیت شهروندان تهرانی با تأکید بر رسانه های جمعی، عملکرد پلیس و بروز جرایم، فصلنامه انتظام اجتماعی، (۱)، ۳۱-۵۵.
- پاتنام، رابرت، (۲۰۰۵)، سرمایه اجتماعی و سازمان، ترجمه مقیمی داوود، انتشارات صفار، تهران.
- پیرووردیو، (۲۰۰۶)، ابزار ارزیابی سرمایه اجتماعی، ترجمه آقای، محمد، انتشارات اندیشه، تهران.
- تنهایی، ابوالحسن، (1374)، مکاتب و نظریه های جامعه شناسی، انتشارات مرنديز، تهران.
- جوان، فرهاد، واعظ طبسی، علی، هاشمی زهی، سودابه، میرکی اناری، حسین (۱۳۹۵)، سنجش میزان پایداری امنیت اجتماعی در سکونتگاههای روستایی مطالعه موردی روستاهای مرزی هیرمند، پژوهشنامه جغرافیای انتظامی، ۴(۱۵)، ۸۲-۵۷.
- حسینی، حسین، (۱۳۸۶)، احساس امنیت تأملی نظری بر پایه یافته های پژوهشی، فصلنامه امنیت، ۵(۴)، ۷۰-۵۱.
- حیدری ساربان، وکیل (۱۳۹۵)، تبیین رابطه پایداری اقتصادی با احساس امنیت اجتماعی ساکنان مناطق روستایی شهرستان اردبیل، فصلنامه انتظام اجتماعی، ۸(۴)، ۵۷-۳۳.
- خمر، غلامعلی، مباحثی، مهدی (۱۴۰۰)، ارزیابی استفاده از مؤلفه های پیشگیری از جرم در طراحی محیطی و تأثیر آن بر احساس امنیت ساکنان مناطق پیراشهری مورد شهرنجار، مجله توسعه فضاهای پیراشهری، ۳(۲)، ۱۰۶-۹۱.
- درویشی، فرزاد، محسنی، رضاعلی، مهاجری، اصغر (۱۴۰۰)، تأثیر کیفیت زندگی بر احساس امنیت اجتماعی مطالعه موردی شهروندان بالای ۱۸ سال کلانشهر تهران، پژوهشنامه جغرافیای انتظامی، ۹(۳۵)، ۱۱۰-۸۱.
- دلاور، علی؛ رضایی، علی محمد، (۱۳۸۳)، ساخت و هنجاریابی آزمون احساس امنیت و بررسی این احساس در سطح کشور، دفتر تحقیقات کاربردی معاونت طرح و برنامه و بودجه ناجا، تهران.
- دینی ترکمانی، علی، (۱۳۸۵)، تبیین افول سرمایه اجتماعی، فصلنامه رفاه اجتماعی، ۶(۲۳)، ۴۸-۲۴.
- ذاکری هامانه، راضیه، افشانی، سیدعلیرضا، عسگری ندوشن، عباس (۱۳۹۱)، بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و میزان احساس امنیت اجتماعی در شهر یزد، مجله جامعه شناسی ایران، ۱۳(۳)، ۱۱۰-۸۳.
- سام آرام، عزت الله، (۱۳۸۸)، بررسی رابطه سلامت اجتماعی با تأکید بر رهیافت پلیس جامعه محور، فصلنامه علمی پژوهشی انتظام اجتماعی، (۱)، ۲۱-۳۹.
- صالحی امیری، رضا، افشاری نادری، افسر، (۱۳۹۰)، مبانی نظری و راهبردی مدیریت ارتقای امنیت اجتماعی و فرهنگی در تهران، فصلنامه راهبرد، ۲۰(۵۹)، ۴۹-۷۶.
- صالحی، اسماعیل (۱۳۹۰)، برنامه ریزی و طراحی محیطی امنیت در محیط زیست شهری، سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور، تهران.
- صدر السدات، آیدا، سجاسی قیداری، حمدالله، عنابستانی، علی اکبر (۱۳۹۷)، ارزیابی تاثیر مولفه های پیشگیری از جرم در طراحی محیط بر احساس امنیت ساکنان مطالعه موردی روستاهای دهستان طوس، پژوهش های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، ۷(۲۳)، ۷۴-۵۹.
- عنابستانی، علی اکبر، جوانشیری، مهدی (۱۳۹۳)، تکنیک ها و مدل های مکان یابی کاربری اراضی در سکونتگاه های روستایی، انتشارات پرهام نقش، تهران.
- گیدنز، آنتونی، (1377)، پیامد های مدرنیته، ترجمه حسن ثلاثی، نشر مرکز، تهران.
- لویز، خوزه، جان، اسکات، (1385)، ساخت نظریه اجتماعی، نشر نی، تهران.

- لیک، دیوید، مورگان، پاتریک (1381)، *نظم های منطقه ای، امنیت سازی در جهان نوین*، ترجمه سید جلال دهقانی فیروزآبادی، پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران.
- مایلینز، جان، (۲۰۰۷)، *مدیریت و رفتار سازمان*، ترجمه محسن سروری، انتشارات سمت، تهران.
- نجیبی ربیعی، مریم، (۱۳۸۳)، *بررسی عوامل مؤثر بر میزان احساس امنیت اجتماعی با تأکید بر سرمایه اجتماعی*، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده ارتباطات و علوم اجتماعی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.
- نویدنیا، منیژه، (۱۳۸۴)، *چندگانگی امنیت، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی*، ۲(۲)، ۳۵-۵۸.
- Arneil, B. (2006), *Diverse Communities the Problem with Social Capital*, Cambridge, Cambridge University press.
- Coleman, j, (1988), *Social Capital in the Creation of human capital*, *American Journal of Sociology*; 94,95-120.
- Colquhoun, I. (2004). *Design out Crime*, Creating Safe and Sustainable Communities.
- Fukuyama, F, (1999), *Social Capital and Civil Society*, The Institute of Public Policy, George Mason University.
- Hussain, M. Y. Noor, M. M. Zaimah, R. Ishak, S. Awang, A. (2018). *The Community Perception on the Safe City Programme of Kulajaya, Malaysia*. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 8(13): 142-150.
- Jackson, J, Sunshine, J, (2007), *Public Confidence in Policing*, A Neo Durkheimian Perspective, *the British Journal of Criminology*, 47(3), 214-229.
- Jones, R, (1999), *Security, Strategy, and Critical Theory*, London Publications.
- Keyes, C, M, Shapiro, A, (۲۰۰۴), *social well-being in the united states*, A Descriptive Epidemiology, Health Promotion Practice and Research, San Francisco, 35(2), 28-42.
- Kreuter, M, Lezin, N, (2002), *Social Capital Theory, Implications for community-based health promotion*, *Emerging Theories in Health Promotion Practice and Research*, San Francisco: Jossey-Bass, ۲۸۸-254.
- Lindstrom, M, (2008), *Social capital, anticipated ethnic discrimination and self-reported psychological health*, A population- based study, *Social Science & Medicine*, 66 (1): 1-13.
- Lynne, R, Lindstrom, M, Merlo, J, Ostergren, P, (2003), *Social capital and sense of insecurity in the neighborhood, a population- based multilevel analysis in Malmo, Sweden*, *Social Science & Medicine*, 56 (5): 1111-1120.
- Patman, R, G, (2006), *Globalization and Conflict, National Security in a New Strategic Era*, Routledge, Talor & Francis Group.
- Tseng, C.H. 2006. *Safety Performance Analyzer for Constructed Environments*.
- Wall, E, Gabriele, F, Frans, S, (1998), *Getting the Goods, on Social Capital*, *Rural Sociology*, 63(2), 78-99.
- World Bank, (1998), *Social Capital for Development: What is Social capital?*